

Politisk program Industri Energi Ung 2021 - 2022

Vedtatt på Industri Energi sin Ungdomskonferanse 24.10.21, Quality Hotel Stjørdal

**INDUSTRI
ENERGI**
UNG

Innhold

Kap 1 - Arbeidstakeres rettigheter	4
1.1 Arbeidslivspolitik	4
1.2 Rekruttering	4
1.3 Trygge faste jobber	5
1.4 Bemanningsbransjen	5
1.5 Bygg tillitsvalgte for fremtiden	6
1.6 Den norske modellen	6
1.7 Ungdommens plass i politikken	6
1.8 Akademikeren i omstilling	7
1.9 Likestilling og inkludering	7
1.9.1 Fordommer og diskriminering	7
1.9.2 Kvinner i industrien	8
1.9.3 Likestilling i academia	8
1.10 Psykisk helse	9
1.11 HMS	9
1.12 Pensjon og uføretrygd	10
1.12.1 Folketrygden	10
1.12.2 Tjenestepensjon	11
1.12.3 Avtalefestet pensjon (AFP)	11
1.12.4 Uføretrygd	12
Kap.2 - Yrkesfag og videreutdanning	12
2.1 Veien til fagbrev	12
2.2 Lærlinger	13
2.3 Etterutdanning	14
Kap.3 - Studenters rettigheter og velferdsordninger	15
3.1 Veien til academia	15
3.2 Utdanningskvalitet	16
3.2.1 Pensum	16
3.2.2 Eksamens- og vurderingsformer	16
3.2.3 Praksis i akademisk utdanning	16
3.2.4 En forutsigbar studiehverdag	17
3.3 Studentmedvirkning og studentvelferd	18
3.3.1 Studentdemokrati	18
3.3.2 Bedre studiefinansiering	18
3.3.3 Studentboliger	19
3.4 Studenter i arbeidslivet	20
Kap.4 - En industripolitikk for fremtiden	20
4.1 Landindustri	20
4.2 Offshore industri	21
4.2.1 Ressurspool	22
4.3 Kraftpolitikk	22
4.4 EØS-avtalen	24

4.5 En bærekraftig fremtid	24
Kap.5 - Internasjonal solidaritet	25
5.1 Internasjonalt samarbeid:	26
5.2 Atomvåpen:	26
5.3 Rettferdige handel og investeringer	27
5.3.1 Oljefondet	27
5.3.2 Egen virksomhet	28
5.4 Latin-Amerika	28
5.5 Kurdistan	28
5.6 Palestina	29
5.7 Vest-Sahara	29

Kap 1 - Arbeidstakeres rettigheter

En av forutsetningene for å kunne skape seg et godt liv er å ha en jobb å gå til. En jobb i industrien har i et historisk perspektiv vært en fast jobb fra du var lærling til du gikk av med pensjon. Arbeidslivet er derimot i utvikling og vi ser i dag at stadig flere bytter jobb underveis i arbeidslivet. Tiden da man kun skilte mellom arbeidere og funksjonærer er forbi. I dag har vi fagarbeidere med høy teknologisk kompetanse som jobber i team med andre teknikere og ingeniører. Vår organisasjon må reflektere denne nye hverdagen med å jobbe for et bedre arbeidsliv for alle uavhengig av utdanning og funksjon på bedriften.

Under både oljekrisen og under pandemien har vi sett at når økonomien settes under press er det unge, nyutdannede arbeidstakere de mest utsatte arbeidstakerne. Når stillinger skal kuttes er det denne gruppen som først mister jobben og i trangere tider er det vanskeligere for nyutdannede å finne seg en jobb. I tillegg blir ofte praktikantstillinger og sommerjobber, som er naturlige veier inn i arbeidsmarkedet for unge, en naturlig kuttpost når det skal spares.

Samtidig som dette ser vi at allerede opparbeidede rettigheter blir satt under press. Vi skal jobbe lengre, vi skal nøye oss med mindre lønnsøkning for å redde bedriften og ta til takke med innleie fordi det kan komme usikre tider for bedriften. Dette er ikke noe Industri Energi Ung kan sitte å se på.

1.1 Arbeidslivspolitik

Siden den blå regjeringen kom til makten, har de systematisk kuttet i godene til vanlige arbeidsfolk. Noen eksempler er: økt bunnfradraget i reisefradraget for pendlere, innført skatt på sluttvederlaget, reduserte skattefrie satser for kostdekning på dagsreiser innenlands og endring av loven om midlertidig ansettelser i AML.

I tillegg har de kuttet i hjelpen til de som er mellom jobber: Fjernet feriepengene på dagpenger, kutt i dagpenger og økt ventetiden for å få dagpenger. Som det ikke er ille nok å miste jobben, så skal man miste velferdsgoder man har vært med å betale skatt for i tillegg.

Det er med andre ord mye som må ryddes opp i. Vi ønsker at samtlige kutt i arbeidernes rettigheter, kutt i velferd og endringer som har flyttet makten fra arbeidstakeren over til arbeidsgiver reverseres slik at vi får et mer rettferdig arbeidsliv.

1.2 Rekruttering

Mange unge har opplevd at arbeidsmarkedet ble trangere under pandemien. Kampene om lærlingeplassene, sommerjobbene og arbeidsplassene ble hardere.

Samtidig var flere unge først ut når det kom til permitteringer. Dette kan medføre hull i CVen noe som kan gå hardt utover unge arbeidstakere med lite arbeidserfaring. Norge må ruste seg for fremtidige økonomiske kriser og bygge systemer som sikrer at unge, nyutdannede arbeidstakere er mindre utsatt. Det må legges til rette for gode permitteringsordninger rettet mot unge. Samtidig må arbeidsgivere som beholder sine unge ansatte og opprettholder rekruttering i nedgangstider belønnes.

Utdanningsløp må knyttes sterkere til næringslivet og ha samarbeid med et bredt utvalg av potensielle fremtidige arbeidsgivere for å styrke rekruttering og forenkle letingen etter jobb for de som nylig har fullført eller snart skal fullføre utdanningen sin.

1.3 Trygge faste jobber

Trygt og stabilt. Det er dette man i årevis har blitt fortalt om industrien. Det er trygge faste jobber som aldri forsvinner. Jobber du i industrien har du jobb til du skal gå av med pensjon. Men, er dette realiteten?

De fleste som jobber i industrien i dag, har fast jobb. Dessverre er det en stadig større andel av oss som ikke har det. Eksempler på dette kan være at man jobber som ringehjelp på den lokale fabrikken, er en del av en såkalt ressurspool, eller som ansatt i et bemanningsbyrå.

Hvis vi skal kunne rekruttere unge arbeidstakere til denne bransjen så må det være med lovnad om fast jobb. Fleksibilitet i arbeidslivet høres kanskje pent ut for noen, men faktum er at fleksibilitet hverken gir deg lån i banken, mat på bordet eller garanterer at regningene dine blir betalt hver måned.

Industri Energi Ung krever at:

- det er hele og faste stillinger som skal være gjeldende i arbeidslivet.

1.4 Bemanningsbransjen

Behovet for å dekke stillinger midlertidig vil med all sannsynlighet være der. Enten det er sykdom, foreldrepermisjon eller utdanning.

Dagens bemanningsbransje fortrenger derimot faste ansatte og splitter opp arbeidsfellesskap i stadig flere deler av arbeidslivet. Dette hindrer både rekruttering og utdanning av fagarbeider, og bedriftene gjør seg avhengig av å leie inn arbeidskraft, ofte fra andre land. Midlertidig bemanning må sikres gjennom andre former, og forretningsideen med å selge arbeidskraft med fortjeneste stanses. Industri Energi Ung vil utvikles bemanningsbransjen i sin nåværende form, og styrke den offentlige arbeidsformidlingen (NAV)

1.5 Bygg tillitsvalgte for fremtiden

Veldig mange får sin første erfaring med å være tillitsvalgt gjennom vervet som ungdomstillitsvalgt. Dette vervet kan være veldig mye forskjellig avhengig av hvordan den lokale klubben/foreningen er organisert. Felles for de alle er derimot at de trenger god skolering.

Som ungdomsorganisasjon plikter vi å legge til rette for at alle våre ungdomstillitsvalgte får den opplæringen de trenger for å være rustet til å gjøre jobben sin.

1.6 Den norske modellen

Norge ligger i verdenstoppen når man måler trivsel, levestandard, lav ulikhet, trygghet i arbeidslivet og organisasjonsfrihet.

Men dette har ikke kommet av seg selv. Vi har i likhet med våre nordiske naboland bygget et samfunn hvor vi først og fremst setter tillit høyest.

En viktig del av denne tilliten er trepartssamarbeidet. Det at partene i arbeidslivet kan sette seg ned en gang i året og bli enige om lønnsnivå og andre viktige spørsmål gir oss forutsigbarhet både for arbeidstakere og arbeidsgivere. Denne forutsigbarheten gir også økt insentiv for investeringer i norsk industri både fra inn- og utland.

Dessverre har vi sett i de senere år at økende ulikhet, økt polarisering i politikken og et generelt usikkert arbeidsliv har svekket vår tillit til den norske modellen.

Det er vår oppgave å jobbe for at dagens unge blir godt skolert i hvorfor den norske modellen er viktig og hva som er konsekvensene om vi ikke lenger har tillit til den.

Industri Energi Ung krever at:

- pensum i den norske skolen i større grad skal omhandle fagbevegelsens historie og den norske modellen i sin helhet.

1.7 Ungdommens plass i politikken

For at man skal få gjennomslag for sine saker så må man aktivt søke makt. Den eneste måten man kan få til dette er å engasjere seg. Det finnes mange måter å engasjere seg på, men et helt konkret tiltak vi ønsker å fremme er å enten ta på seg verv lokalt og/eller nasjonalt. Dette er viktig av flere grunner: Man får løftet frem viktige saker, man får økt synlighet av vår organisasjon, og vi er ikke minst representert i viktige fora.

Industrien og arbeidslivet for øvrig er stadig i utvikling og det vil alltid være behov for at vi er til stede med vårt perspektiv.

Derfor ønsker Industri Energi Ung å bygge opp tillitsvalgte slik at de kan ta en mer aktiv rolle i politikken.

1.8 Akademikeren i omstilling

Akademikere har mye å tjene på å være medlemmer i et LO-forbund, men ikke alle føler seg velkomne. Et arbeid på tvers av forbund gjennom nettverk som LO-studentene må til for å oppnå dette.

Våre bransjer har alltid vært i omstilling, og Norge er derfor i verdenstoppen på læring i arbeidslivet. En norsk fagperson blir aldri ferdig utdannet, og staten og bedriftene må derfor legge til rette for gode omskolerings- og etterutdanningsstipend.

Alle framtidige pensjons- og velferdsreformer må ta høyde for et mer mangfoldig arbeidsliv. Velferdsstaten må sidestille frilansere, innleide og selvstendig næringsdrivende med vanlige arbeidstakere.

1.9 Likestilling og inkludering

Se for deg et samfunn der alle kan få være seg selv, helt uavhengig av hvem man er og hva som definerer deg som person. Et liv helt uten fordommer og fremmedfrykt, og et liv der alle blir inkludert og ivaretatt.

1.9.1 Fordommer og diskriminering

I 2021 ser vi enda at om du ikke har et norsk etternavn er det mye vanskeligere å få seg fast jobb da arbeidsgivere flytter søknaden din direkte til «nei bunken», og er man av de få heldige som får seg fast jobb, møter man medarbeidere med fremmedfrykt og fordommer. Vi må innse at våre felles fordommer leder til kollektive handlinger og stigmatisering av hele grupper basert på faktaløs kunnskap.

Fordommer fordummer, men det er ingen unnskyldning for å diskriminere. Ansvar for å inkludere gjelder for alle, uansett hvem du er eller hvilken jobb du har. Innvandringsdebatten i Norge er ofte preget av de negative sidene ved innvandring, og ikke mulighetene for økt mangfold og inkludering. Dette bidrar til negative holdninger til innvandring og innvandrere generelt.

Denne typen negativ omtale gjør ikke inkludering og integrering noe lettere. Media forsterker debattens dårlige bilde når det bare fokuseres på de negative problemstillingene. Dette skaper et feil bilde av asylsøkere og innvandrere, som alt for ofte blir stemplet som skoletapere, kriminelle og lite integreringsvillige.

Det verste med dette usanne og overdrevne bildet som debatten har skapt, er at det ikke er flere som konfronterer det. En fordom som får stå uimotsagt blir fort en sannhet.

Det er mer akseptert å være skeiv i dag enn noen gang før. Allikevel har vi fortsatt en lang vei å gå for at alle skal føle seg inkludert på arbeidsplassen. For selv om bedrifter for lengst har kastet seg på Pride bølgen med logoer i regnbuens farger på sosiale medier ser vi at arbeidstakere blir trakassert på arbeidsplassen på bakgrunn av seksuell legning. På mange arbeidsplasser finnes det en hel generasjon som ikke er vokst opp med pride, og fordommene sitter gjerne litt hardere.

Arbeidsgiver er lovpålagt å forebygge diskriminering på arbeidsplassen. De har et ansvar for at arbeidsplassen skal være inkluderende for alle, uavhengig av hvem man er.

Vi alle har et felles ansvar om å si ifra når både politikere, arbeidsgivere og medarbeidere lar sine egne fordommer bli til sannheter. Vi skal konfrontere fordommer, trakassering og rasisme, uansett om vi møter dem i familieselskap eller på arbeidsplassen.

Industri Energi Ung tar sterk avstand fra alle holdninger og handlinger som splitter og diskriminerer mennesker på basis av kjønn, nasjonalitet, etnisitet, alder, seksuell legning, funksjonshemming, politisk mening eller trosretning.

1.9.2 Kvinner i industrien

Så mange ganger har kvinner og jenter følt på at de ikke passer inn enten på skolen eller arbeid, fordi majoriteten av kollegaene er menn. Dette trenger nødvendigvis ikke være et problem i seg selv, men med en gang det blir en kjønnsdominert kultur på arbeidsplassen er det uheldig for likestilling og arbeidsmiljøet.

Flere jenter velger yrkesfag nå enn før, og de som gjør det fortjener en inkluderende og trygg arbeidsplass å gå til. De fleste industribedriftene har fått mer moderne teknologi, og har gjort det lettere å arbeide i industrien. Noen bedrifter har også tatt steget med å anskaffe kroppstilpassede klær til sine ansatte, noe som også gjør det mer attraktivt for kvinner å jobbe i industrien.

Industri Energi Ung krever at:

- Bedrifter anskaffer arbeidsklær og verneutstyr tilpasset kvinner.

1.9.3 Likestilling i akademien

Vi har i dag et svært kjønnsdelt arbeidsmarked i Norge. Kvinner dominerer innenfor helse, sosialt arbeid og undervisning. I næringer som bygg og anlegg, olje, jordbruk og industri er det derimot nesten bare menn. Dette skillet begynner allerede ved valg av utdanning. Selv om forskjellene etterhvert jevnes ut så gjenstår det en del arbeid på dette området.

For å få bukt med det kjønnsdelte arbeidsmarkedet må flere målrettede tiltak på plass tidlig. Flere universiteter har startet prosjekter målrettet mot å bryte opp kjønnsstereotypene. Samtidig har kjønnsspoeng på enkelte studier ført til en jevnere kjønnsbalanse. Dette er et tiltak som bør videreføres da det bidrar til å minske forskjellene mellom kvinner og menn i arbeidslivet. Undersøkelser viser også at en jevn kjønnsbalanse på studie- og arbeidsplassen bidrar til en bedre gruppedynamikk.

Industri Energi Ung skal jobbe for at:

- ordningen med kjønnsspoeng opprettholdes og utvides til studier med store kjønnsforskjeller.
- ideen om kjønnsstereotyper i akademia og arbeidslivet fjernes.

1.10 Psykisk helse

I lys av koronapandemien har psykisk helse blitt et svært viktig tema, da begrenset sosialt samvær har ført til at mange har følt på ensomhet og engstelse. Psykisk helse har lenge vært tabu å snakke om, og har for mange ikke blitt sett på som en reell utfordring. I enhver bedrift snakkes det om helse, miljø og sikkerhet, men svært lite om psykisk helse. Når arbeidstakerne er det viktigste verktøyet for en bedrift, så er det fordelaktig at arbeidstakeren stiller med frisk kropp og friskt hode på jobb.

Industri Energi Ung krever at:

- psykisk helse skal sidestilles med fysisk helse.
- det skal aktivt jobbes for å senke terskelen for å snakke om psykisk helse med ledere og kollegaer.

1.11 HMS

Industri Energi Ung er bekymret over at en rekke bedrifter og industrier utfordrer regelverket. Dette ser ikke ut til å avta i fremtiden, tvert imot forsterkes situasjonen av stadig flere internasjonale aktører og selskaper i Norge. Vi kan blant annet se at nedbemanning i arbeidslivet er en realitet. Selskapene gjennomfører store kutt uten å tenke på konsekvensene. Disse kuttene gir helse-, miljø-, og sikkerhetsmessige bekymringer på arbeidsplassen. Det er i både bedriftens og den ansattes beste interesse at alle skal føle seg trygge i sitt arbeid. En kan ikke sitte å vente med godt HMS- arbeid til det skjer en alvorlig ulykke.

Industri Energi Ung er bekymret for denne trenden, og vil legge press på bedrifter som ikke ansetter fagarbeidere, men derimot kutter mer og mer. Bedriftene sin produksjon går sin gang, men da skal de driftes på en ordentlig og sikker måte.

I de kommende årene vil det bli økt aktivitet innen nyere næringer som havvind, batteri og hydrogen for å nevne noen. Utviklingen av disse næringene kommer til å

gi ringvirkninger til andre industrier vi jobber med. Når nye næringer starter opp så er det viktig at det lages gode og sikre rutiner, og at erfaringer fra andre næringer tas med.

Industri Energi Ung krever at:

- Nedbemanning og kostnadskutt ikke skal gå på bekostning av helse, miljø og sikkerhet.

1.12 Pensjon og uføretrygd

Selv om vi er unge nå, og sikkert kommer til å stå i arbeidslivet en lang stund framover kommer det en dag vi skal pensjonere oss. Når den dagen kommer skal du være trygg på at pensjonen du får er nok til et godt liv. Industri Energi Ung ønsker et rettfærdig pensjonssystem som sikrer alle en rettfærdig pensjon uten at du må ha vært avhengig av egen pensjonssparing.

1.12.1 Folketrygden

Folketrygden er fundamentet for pensjonen vår. Den sikrer alle en garantert minstepensjon, og gir mulighet for høyere pensjon for de som står i jobb.

I 2011 ble pensjonsreformen innført med bakgrunn i at vi må sikre et pensjonssystem vi også kan betale for i fremtiden. Flere av endringene i pensjonsreformen har derimot medført lavere pensjonsutbetaling for svært mange, og rammer særlig utsatte yrkesgrupper. Levealdersjusteringen fører til at vi som er unge må jobbe lenger for å få samme utbetaling som tidligere generasjoner. For mange yrkesgrupper er ikke dette et problem, men for yrker som er fysisk og psykisk krevende er dette en utfordring. Samtidig vet vi at levealderen mellom ulike yrkesgrupper varierer. Er du ingeniør viser statistikken at du mest sannsynlig vil leve lengre enn en renholder.

Gjennom studietiden taper man opptjening til pensjon. Hvis studenter blir uføre under utdanningen kan det hende at de ender opp som minstepensjonister. Utdanning er også arbeid og vi må derfor sikre studenter en pensjonsopptjening i Folketrygden.

Industri Energi Ung skal jobbe for at:

- folketrygden bevares som grunnplanken i pensjonssystemet.
- utbetalingene fra folketrygden over tid skal økes.
- dempet levealdersjustering for reelle tidligpensjonister.
- studenter skal opptjene pensjon i Folketrygden.

1.12.2 Tjenestepensjon

Tjenestepensjon er en pensjonsordning der arbeidsgiver setter av en del av lønnen til pensjonssparing for de ansatte. Alle arbeidstakere, både i offentlig og privat sektor, er omfattet av en tjenestepensjonsordning.

Det har skjedd mye knyttet til tjenestepensjon de siste årene. 12-månedersregelen for ansettelse har blitt fjernet og Stortinget har bedt Regjeringen innføre lovforslag om innføring av pensjon fra første krone fra 2023. Likevel er det kamper igjen å kjempe.

De siste årene har man sett at denne ordningen har blitt preget av arbeidsgivers styringsrett og at ordningene har blitt endret fra ytelsesbaserte til innskuddsordninger. Innskuddspensjon er ikke en kjønnsnøytral ordning ettersom innskuddet er likt for alle ansatte. Dette fører til at kvinner kommer dårligere ut ettersom de lever lenger. Hybridpensjon er derimot en livslang og kjønnsnøytral ordning ettersom det betales et kvinnetillegg slik at kvinner og menn kan få like mye pensjon utbetalt uavhengig av forventet levealder.

Industri Energi Ung skal jobbe for at:

- tariffestede tjenestepensjoner og at all lønn skal være pensjonsgivende i tjenestepensjonsordningene.
- sikre rettferdige pensjonsordninger som ikke gjør forskjell på kjønn.

1.12.3 Avtalefestet pensjon (AFP)

Den opprinnelige AFP-ordningen var en tidligpensjonsordning, målrettet til dem som sluttet i arbeid i alderen 62-66 år. Disse fikk AFP i inntil 5 år. Ved 67 år ble de ordinære pensjonister som fikk alderspensjon fra Folketrygden.

Dette varte helt til 2011, da gikk AFP-ordningen over til å bli en tilleggspensjon heller enn en tidligpensjon. Hvis man nå skulle gå av tidligere enn 67 år, må man starte uttaket både av alderspensjon oppspart i Folketrygden og oppspart AFP. Dette fører til at de årlige utbetalingene blir lavere fordi du må fordele summen utover flere år. På denne måten straffer det seg å ikke kunne stå i arbeid lengre.

En annen utfordring med dagens AFP-ordning er at det er en "alt eller ingenting"-ordning. For å få utbetalt AFP må du blant annet ha jobbet i en AFP-bedrift i minimum 7 av de siste 9 årene før du fyller 62 år, de siste tre årene før uttak vært sammenhengende hos en arbeidsgiver som har AFP og ikke vært langvarig syk før fylte 62 år. Disse kravene gjør at for mange kan AFPen fort gå tapt.

Samfunnet legger opp til at det skal være lønnsomt å stå i arbeid, men vi må også legge til rette for at enkelte må gå av tidligere etter et langt liv med hardt arbeid.

Industri Energi Ung skal jobbe for at:

- AFP-ordningen beholdes og forbedres
- man skal få full opptjening etter 30 år i en AFP-bedrift
- kvalifikasjonskravene til å ta ut AFP skal bli romsligere slik at flere kvalifiserer for ordningen
- AFP-ordningen utformes på en måte slik at lavtlønnede også sikres AFP-pensjon fra 62 år
- opptjent pensjon kan tas ut fra 62 år uten krav til minimums opptjening i folketrygden

1.12.4 Uføretrygd

Uføretrygden skal sikre at vi har noe å leve av den dagen man blir for syk til å jobbe, eller hvis man har en funksjonsnedsettelse som gjør arbeid vanskelig. Industri Energi Ung mener at uføretrygden skal holde et nivå som hindrer fattigdom og sikrer et verdig liv. Særlig skal barnefamilier og unge uføre sikres mer støtte enn i dag. I 2011 ble uføreforamen vedtatt og det da var det enighet om at ingen skulle tape på reformen. Likevel skjedde dette.

Industri Energi Ung skal jobbe for at:

- barnetillegget for uføre skal tilbake til samme nivå som før det borgerlige flertallet gjennomførte kutt i ordningen.
- AFP kan kombineres med delvis uføretrygd.
- uføre må få tilbake opptjening av alderspensjon til 67 år.
- uføretrygden skal ikke levealdersjusteres.

Kap.2 - Yrkesfag og videreutdanning

Yrkesfag skal være en trygg vei å gå. Det skal være tilstrekkelig med læreplasser, og ikke minst nok jobbtilbud etter endt læretid. Våre bedrifter skal legge til rette for etterutdanning.

2.1 Veien til fagbrev

Mangel på læreplasser er et problem. Mange bedrifter tar inn lærlinger, men 2 av 10 står fortsatt uten læreplass i 2020. Lærlinginntaket er viktig for bedriftene. Både antall lærlinger og type lærefag som tas inn er avgjørende for bedriftens utvikling.

Det vurderes nå en mulighet for å ta fagbrev som elev på skolen. Dette kan være skadelig for dagens lærlingeordning. Med en slik ordning, får man ikke den samme gode erfaringen som av å jobbe i en bedrift, og det er sannsynlig at de som tar fagbrev gjennom skolen stiller svakere ved eventuell jobbsøking i senere tid. På lang sikt kan det også være skadelig for næringslivet. Det kan komme til et punkt der

fylkeskommunen vil heller prioritere ressurser og energi på egen utdanning, istedenfor å bistå bedrifter som trenger det.

Frafallet på yrkesfag er en bekymring. Et tettere samarbeid mellom skole og bedrift i løpet av skolegangen vil bidra til å øke fullføringsprosenten for yrkesfag. Vi tror at mer relevant praksis i bedrift allerede i vg1 og vg2 vil skape en bedre utdanning. Det er også viktig at arbeidet med å finne lære plass starter tidligere og at elevene støttes i denne prosessen.

“Yrkesfag er ikke noe for deg, du er for smart” - Denne setningen har alt for mange ungdommer i Norge fått høre av rådgivere på ungdomsskolen. Dette er et alvorlig tegn på at det er et samfunnsproblem i Norge. Samfunnet skriker etter fagarbeidere og spesialkompetanse, men flittige elever blir frarådet fra å velge yrkesfag. Vi mener det er uakseptabelt at det er karakterer og evnen til å passe inn i skolesystemet som skal avgjøre hvilket utdanningsløp vi blir oppfordret til å velge.

Rådgivningstjenesten må styrkes og valgfag må inn tidlig for at elever skal få teste ut forskjellige retninger.

Industri Energi Ung krever at:

- flere bedrifter skal ta inn lærlinger, slik at alle i Norge får tilbud om lære plass i bedrift.
- relevant praksis skal innføres allerede i vg1 og vg2.
- rådgivningstjenesten på ungdomsskolen skal styrkes.
- det skal være et tettere samarbeid mellom skole og bedrift.

2.2 Lærlinger

Alle lærebedrifter bør tilknyttes et opplæringskontor. Opplæringskontoret bør være et samarbeid mellom kommunen/fylket og bedriftene. Det må være en klar plan på hva bedriften skal gjøre og hva opplæringskontoret sin rolle er. Partene må få klare retningslinjer som skal følges for at lærlingen skal få en best mulig læretid.

Altfor ofte hører vi om lærlinger som stagnerer i opplæringsløpet sitt fordi de ikke får fulgt læreplanen sin. Dette til tross for at de ifølge loven om utdanning har krav på tilstrekkelig opplæring. Vi har både opplæringskontor og lærlingombud som skal følge opp lærlingene underveis, men vi ser at det ofte ikke er godt nok. Vi ønsker en sterkere regulering av opplæringskontorene.

Vi trenger et strengere regelverk rundt arbeidstid for lærlinger. I arbeidslivet i dag er det alt for mange unge arbeidstakere som blir utnyttet, spesielt når det kommer til overtid og natt/helgearbeid. De yngre arbeidstakerne, og kanskje spesielt lærlinger, ser på dette som en god måte for å tjene ekstra penger og ikke minst sette seg i et godt lys for bedriften. Men det finnes også mange som rett og slett ikke tør å si nei. Uavhengig om det er noen som ønsker å jobbe ekstra eller ikke, så må det finnes et regelverk som gir lærlingene et større vern i spørsmål om arbeidstid. Vi må sørge for

at lærlingene ikke blir satt opp på ugunstige arbeidstider til fordel for arbeidsleder. Dette kan gå utover opplæringen til lærlingen, da de ikke får god nok tid til å være lærling. Lærlinger skal ikke brukes som billig arbeidskraft.

Lærlinger bør prioriteres ved nye ansettelser etter endt læretid. Tid og ressurser brukes på å lære opp lærlinger, og den erfaringen de tilegner seg vil være svært verdifull for bedriften i årene etterpå. Industri Energi Ung oppfordrer derfor industribedrifter til å tenke langsiktig. Man må verne om lærlingene, og vise ungdom at yrkesfag er en trygg vei å gå.

Industri Energi Ung krever at:

- lærlinger må få bedre oppfølging av arbeids- og opplæringsforhold i bedrift.
- lærlinger blir prioritert ved endt læretid.
- det blir et strengere regelverk rundt arbeidstid for lærlinger.

2.3 Etterutdanning

Våre bedrifter bør legge mer til rette for videreutdanning. Videreutvikling av ansatte øker kunnskap, arbeidsmoral og følelsen av eierskap i tillegg til at kvaliteten på arbeidet går opp. Ved å bruke den erfaringen og kunnskapen som allerede er i bedriften vil omstillingsevnen til bedriften øke. Det er da viktig at bedriften velger å satse på egne ansatte istedenfor å ansette nye og bytte ut arbeidsstokken ved omorganiseringer eller endringer i drift / produksjon. I tillegg til videreutdanning, er det også viktig å vedlikeholde den kompetansen som allerede finnes i organisasjonen. Arbeidslivet er i stadig utvikling, og arbeidsgiver bør legge til rette for at arbeidstakerne kan følge den utviklingen. Bedriftene bør sette av tid til kompetansevedlikehold i arbeidstid, og dekke alle kostnadene ved kurs, undervisning, eksamener osv.

Bedriftene sammen med fylkeskommunene og utdanningsstedene må i tillegg legge til rette slik at undervisningen er mest mulig relevant i forhold til kompetansebehovet. Dette må gjelde alt fra dagskurs, til fagskole og andre utdanningsløp. Alt for ofte opplever ansatte som har gått videreutdanning at læreplanen og utdanningsløpet ikke samsvarer med arbeidet i ettertid.

Fagskoleutdanning skal lønne seg mer for industriarbeidere enn det gjør i dag. Fagskoleutdanning er i dag hovedsakelig aktuelt for håndverkere som skal ta mesterbrev og/eller starte eget firma. Erfaring viser at de industriarbeiderne som utdanner seg til fagskoleingeniører ofte ender opp i samme stilling med ½ fagtillegg ekstra. I tillegg må fagskoleutdanning legges mer til rette slik at man kan gå videre på bachelorgrad. I dag er situasjonen slik at man kan søke om å få fritak fra noen fag, men fortsatt må bruke opptil 3 år på bachelorgraden. Dersom man tar færre fag vil man også få redusert stipend, noe som gjør dette til en svært dårlig løsning for de

fleste studenter. Alle fagskoler burde vært lagt opp til at det er mulig å ta en bachelorgrad på kun to ekstra år i etterkant.

Y-veien er en god ordning for å få utdannet flere ingeniører fra yrkeslivet. Vi mener at det bør opprettes flere y-veier ved universitetene og høyskolene. Erfaringer med y-veien viser at studenter som har fagbrev er mer motiverte og har mindre frafall. Samfunnet er også tjent med bredere kompetanse i arbeidslivet for å møte konkurransen. Av erfaring er også arbeidsgivere veldig positive til ingeniører som har fagbrev i bunnen og dermed mer erfaring og forståelse for faget. En må derfor gjøre det lettere for de med fag-/ svennebrev å søke seg videre gjennom y-veien, uten at de trenger å ta forkurs eller påbygg.

Industri Energi Ung skal jobbe for at:

- bedrifter legger mer til rette for videreutdanning, og legge til rette for å opprettholde og videreutvikle kompetansen man allerede har.
- undervisningen faktisk er relevant for tiltenkte jobber.
- det skal være bedre rammer for å ta bachelor etter fagskole.
- det skapes flere y-vei tilbud rundt om på universiteter og høyskoler.

Kap.3 - Studenters rettigheter og velferdsordninger

I 2021 går utviklingen forttere enn noensinne før. Det krever nytenking på alle nivå i utdanningen, fra grunnskolen, videregående, lengre utdanning, til etterutdanning.

3.1 Veien til akademia

Gjennom over hundre år med fellesskole, gratis høyere utdanning og samspill mellom utdannelsessektoren og næringslivet, klarte Norge å skape arbeidere i verdenstoppen. Disse kvalitetene er en del av den norske modellen, og alle tre må vedvare for at norsk næring skal forbli konkurransedyktig.

I dag er det flere videregående-alternativer som kombinerer studiespesialisering med andre retninger som idrett, musikk, dans og drama. Dette gir elever som velger studiespesialisering muligheten til å fullføre et fullverdig utdanningsløp mens en ved siden av får utdanning innenfor et konkret interessefelt. Industri Energi Ung mener at det må opprettes lignende alternativer som kombinerer yrkesfag med andre spesialiseringer. På den måten kan yrkesfag bli mer attraktiv for flere.

Industri Energi Ung krever at:

- tallet på studieplasser speiler samfunnets behov for arbeidskraft.
- mer tverrfaglighet på tvers av studie- og yrkesforberedende i VGS.

3.2 Utdanningskvalitet

Utdanningskvaliteten er generelt høy i Norge, og den blir også regulert gjennom "Forskrift om tilsyn med utdanningskvalitet i høyere utdanning". Likevel er det ting som kan bli bedre, i takt med at samfunnet forandres og nye løsninger skrider frem.

3.2.1 Pensum

Studenter må årlig ut med flere tusen kroner i utgifter til pensum. Mange linjer bytter bøker hvert semester, noe som fører til enda høyere utgifter i et allerede presset studentbudsjett. Derfor må det innføres en nasjonal utlånsordning der studenter kan låne pensum gratis, og bruke det digitalt.

Industri Energi Ung krever:

- Gratis tilgjengelig pensum

3.2.2 Eksamens- og vurderingsformer

Skriftlig skoleeksamen er ikke det som alltid er det mest hensiktsmessige for å få vist læringsutbytte. Det må derfor vurderes andre måter for vurdering i emner hvor det er meningsfullt. I emner med obligatoriske arbeidskrav som labrapporter, øvinger etc. bør disse være tellende på avsluttende karakter. Koronapandemien har vist at hjemmeeksamen kan brukes i større omfang, og vi mener dette også bør vurderes etter pandemien.

Industri Energi Ung krever:

- flere rettferdige vurderingsformer.

3.2.3 Praksis i akademisk utdanning

Teknologien utvikler seg så fort at mye av kompetansen er utdatert få år etter endt utdanning. Kostnaden av å ha en nyutdanna ansatt er derfor uforholdsmessig stor. Den oppdaterte teknologien og kunnskapen finnes først og fremst i arbeidslivet. Læring må derfor flyttes ut av forelesningssalen og inn i verdiskapende bedrifter. Praksis bør være et tilbud på alle profesjonsstudier, slik at alle kan tjene opp relevant arbeidserfaring i løpet av studietida og lett få seg jobb når de er ferdigutdannet.

Studiestedene må utarbeide felles rammer for praksis sammen med arbeidslivet, studentdemokratiet og fagbevegelsen. Slik praksis skal være studiepoenggivende og lønnet.

Industri Energi Ung krever:

- en innføring av lønnet praksis på flere studieretninger.

3.2.4 En forutsigbar studiehverdag

Forutsigbarhet er viktig for god utdanningskvalitet og best mulig læringsutbytte til studentene. Ikke alle har mulighet til å være tilstede på forelesninger. Noen lærer bedre ved å gå gjennom pensum på egenhånd. Obligatorisk oppmøte på ordinære forelesninger er ikke alltid den beste løsningen. Koronapandemien har vist at digitale forelesninger er fullt mulig i mange tilfeller, og det er derfor noe som bør vurderes i større grad også etter pandemien. Samtidig ser vi at det sosiale rundt fysisk oppmøte er viktig for mange studenter, derfor bør enkelte forelesninger som er digitale også åpne for fysisk oppmøte.

Å studere handler ikke bare om å være tilstede i forelesninger, det handler også om selvstudium. Dessverre er lesesalene ofte overfylte. Dette går utover studentenes læringsutbytte da mange ender opp med å lese hjemme heller enn å lete etter arealer for å lese med medstudenter. Derfor trengs flere arealer til selvstudium. Digitalisering og bruk av videoforelesninger og podcasts vil sikre at flere fullfører utdanningen sin med et godt læringsutbytte. Studenter skal tross alt lære på eget ansvar.

Mange studenter sliter med å få hverdagen til å gå opp grunnet uforutsigbare timeplaner. Lab frem til kl. 19 eller lange pauser mellom enkelte forelesninger gjør at studentenes tilgang til fritidsaktiviteter, frivillig arbeid og jobb innskrenkes. Læring må foregå innenfor kompakte tidsrom i normalarbeidsdagen, slik at studentene kan delta i samfunnslivet på lik linje med alle andre.

På mange utdanningsløp og i mange fag er det veldig mange studenter til en foreleser. Dette medfører at det er urealistisk at foreleser alene skal ha mulighet til å sikre en tilfredsstillende personlig oppfølging av studenter som har behov for det. For å sikre at studentene likevel får den oppfølgingen som er nødvendig bør det ansettes flere studenter som er kommet lengre i studieløpet som seminarlærer og mentorer.

For mange er de første årene på studiet særlig utfordrende. Studentene må tilpasse seg en ny hverdag, ofte på et nytt sted uten eller med svært lite sosialt og familiært nettverk. For å sikre at flest mulig lykkes med å tilpasse seg studielivet og studenthverdagen bør alle utdanningsløp tilby en mentorordning, hvor studenter sent i utdanningsløpet ansettes for å følge opp førsteårsstudenter både faglig og personlig.

Industri Energi Ung krever at:

- forelesninger der studenten er passiv informasjonsmottaker ikke er obligatoriske.
- alle forelesninger blir tatt opp og distribuert digitalt.
- det skal være en fleksibel studiehverdag på studentene sine premisser.
- det skal bli flere areal for selvstudier på campus.

- det ansettes studenter som har kommet lengre i studieløpet som seminarledere og mentorer for å bidra til mer personlig oppfølging.
- det opprettes en mentorordning for å følge opp førsteårsstudenter både faglig og personlig.
- alle universiteter skal opprette samarbeid med det lokale næringslivet for å forenkle overgangen fra studier til arbeid.

3.3 Studentmedvirkning og studentvelferd

3.3.1 Studentdemokrati

Studietilbud trenger konstant utvikling for å møte dagens- og morgendagens utfordringer. Utviklingen og forbedringen skjer best ved å få til et samspill mellom studenter og fagpersoner. Det er derfor helt nødvendig med et fungerende studentdemokrati der studenter er representert i råd og utvalg som omhandler studielivet og studiet de går på.

Industri Energi Ung krever at:

- studentsamskipnadenes overskudd går tilbake til studentvelferdstilbudet.
- det skal være studentombud tilstede på alle studiesteder.
- det er større studentrepresentasjon i organ som fatter vedtak om utdanning.

3.3.2 Bedre studiefinansiering

Alle uavhengig av bakgrunn skal ha lik rett til utdanning, men for å sikre dette må studiefinansieringen bedres. Siden 90-tallet har studenter fått dårligere råd. Studiestøtten har økt saktere enn konsumprisindeksen, og betydelig saktere enn boligprisene. SSBs levekårsundersøkelse viser at fire av ti studenter får økonomisk støtte fra foreldrene i studietiden, mens seks av ti jobber ved siden av studiene.

I dag gis Inntil 40 prosent av basis lånet du får om til stipend hvis du oppfyller vilkårene. Du får 25% av lånet omgjort til stipend ved fullførte 60 studiepoeng. De resterende 15% får du først når du oppfyller en grad. Dette mener vi i Industri Energi Ung ikke er en god løsning. Mange studenter bytter linjer og fag under sin studietid og dette vil da føre til en enda større økonomisk belastning etter endt studietid.

Industri Energi Ung er mot enhver innføring av skolepenger, studie- og søknadsavgift både for norske og internasjonale studenter. Studentrabatt på kollektivtransport, helsetjenester, kulturtilbud og andre viktige samfunnstjenester må utvides og i tillegg gjelde lærlinger.

Unge mennesker som blir arbeidsledige bør få rask og best mulig hjelp til å komme seg tilbake i arbeidslivet. Deltidsstudenter på fagskoler er ofte i full jobb. Hvis de blir arbeidsledige under påbegynt utdanning gir ikke dagens NAV-ordninger rett til dagpenger. Dette kan i ytterste konsekvens føre til at studiet må avsluttes grunnet en fare for å havne i økonomisk uføre. NAV burde derfor godta utdanninger slik at vedkommende kan motta økonomiske ytelser frem til de er tilbake i arbeid.

Industri Energi Ung krever at:

- studiestøtten bindes til 2 G (Folketrygdens grunnbeløp), og stipendandelen økes til 50 %.
- regjeringens innskrenking i stipendordningen reverseres.
- det er en lav, politisk bestemt rente på studielånet, som ikke kan overstige nivået på styringsrenten.
- det innføres nasjonal rabatt på kollektivtransport på minimum 50% for alle studenter.
- det blir en forbedring av dagens NAV-ordninger knyttet til utdanning.

3.3.3 Studentboliger

En av de største utgiftspostene i et studentbudsjett er knyttet til boligutgifter. I byer med mange studenter er boligmarkedet trangt. Ifølge NSO mangler det fremdeles nesten 15 000 studentboliger for å nå målet om å kunne tilby 20 % av studentene å bo i studentbolig. Dette fører til at mange studenter blir presset ut på det private leiemarkedet der boligprisene gjerne ligger noen tusen høyere enn hos studentsamskipnadene.

Flere boliger må bygges for å minske etterslepet. For å nå målet om at minst 25 % av studentene har tilgang til en studentbolig tilpasset sin økonomi må det bygges minst 4 000 boliger per år. Studentboligene skal bygges i regi av studentsamskipnadene der 49 % av utgiftene dekkes av staten. Samtidig bør kommuner stille med billigere tomter når formålet er studentboliger.

I tillegg til at det må bygges flere studentboliger må prisene holdes lave. Studentboliger og samskipnaden som utbygger sin rolle skal ikke være å tilby boliger til priser som reflekterer det private markedet, men som er et billigere alternativ. I dag ser vi at særlig i universitets kommuner hvor prisene i det private leiemarkedet er høye, går også prisene på studentboliger opp. Det må stilles nasjonale krav til studentsamskipnadene om å holde prisene på studentboliger lave, slik at ingen velger bort høyere utdanning på grunn av økonomisk trengsel.

Industri Energi Ung krever at:

- det bygges minst 4 000 universelt utformede studentboliger årlig.
- kommuner tilbyr billige tomter til bygging av studentboliger.
- det stilles nasjonale krav til studentsamskipnadene om å holde prisene på studentboliger lave.

3.4 Studenter i arbeidslivet

De fleste studenter må arbeide ved siden av studiet. De fleste jobber deltid eller som ringevikarer. Som gruppe preges studenter av dårlige lønns- og arbeidsvilkår, manglende stillingsvern og mangel på tariffestede rettigheter. For å motarbeide dårlige arbeidsforhold må studenter sikres faglige rettigheter, samt god informasjon om disse, på lik linje med andre arbeidstakere.

Noen ganger er det utfordrende å opprette og håndheve tariffavtaler på bedrifter med mange studenter blant de ansatte, spesielt i restaurantbransjen og dagligvarehandelen. Høy organiseringsgrad er helt avgjørende for gode lønnsvilkår i disse bransjene. Industri Energi Ung mener derfor at studenter må fagorganisere seg. Fagbevegelsen må ha et godt tilbud til studenter. Skal man rekruttere flere studenter må fagbevegelsen i større grad enn i dag være tydelige på hvordan studenter kan engasjere seg for faglige rettigheter på arbeidsplassen. Industri Energi Ung vil også være en pådriver for et bedre samarbeid med andre LO-forbund, slik at forbund kan ivareta sine framtidige medlemmer som jobber under andre forbunds organiseringsområder.

Industri Energi Ung skal jobbe med:

- å sikre studenters faglige rettigheter på lik linje med andre arbeidstakere.
- å få flere studenter til å organiserer seg i Industri Energi og LO.
- en samordning av studentarbeidet i LO.

Kap.4 - En industripolitikk for fremtiden

4.1 Landindustri

Landindustrien vår er like stor som den er forskjellig. Aluminiumen i bilen du kjører til jobb, vitaminkapslene du inntar til frokost og sofaen du hviler i etter en lang arbeidsdag. Alt dette, og mye mer er noe av det våre medlemmer produserer på jobb.

Landindustrien vår kan trekke linjer helt tilbake til den industrielle revolusjon da vi begynte å utnytte vannkraften. Vi så fabrikker dukke opp langs elver og i nærhet til fossefall. Da var det ikke uvanlig at svartrøyken sto ut av skorsteinene, eller at hvit klesvask som hang ute til tørk ble grå av all forurensingen. Gamle bilder viser også at det ikke var noen form for vegetasjon rundt fabrikkene.

Dette er kanskje det mange forbinder med industrien fortsatt, men heldigvis har mye skjedd siden den gang. Teknologien har gjort det mulig å fange opp forurensing, både det som før gikk ut av skorsteinene, men også såkalt diffuse utslipp, som er forurensing inne i produksjonshallene. Dette har ført til et mye bedre klima både

rundt fabrikkene, men også på innsiden. Mange av disse tiltakene som er gjort for å redusere klimagassutslipp er delvis finansiert av Enova, og Industri Energi Ung mener at klimatiltak i større grad skal finansieres av staten. Det sikrer at all industri i Norge kan gjøre gode klimatiltak.

Teknologien har ført med seg mange gode ting til industrien, men vi ser også en del som bekymrer oss. Økt robotisering kan i noen tilfeller være veldig bra for både bedriften og de ansatte, mens i andre tilfeller har vi sett at når robotene kommer så kuttes det ned på bemanningen.

Industri Energi Ung krever at:

- staten må ta en større del av finansieringen når klimatiltak skal gjennomføres i industrien.
- økt robotisering skal komme arbeiderne til gode, og ikke føre til kutt i bemanningen.

4.2 Offshore industri

Offshoreindustrien vi har i Norge skaper store verdier både for landet vårt, og for den enkelte arbeidstaker. Mange unge satser i dag på en karriere offshore, og drømmer om fast jobb på plattform eller borerigg. Vi må sørge for at det er arbeidsplasser både til de som jobber der i dag, og til de som ønsker en framtid med arbeid på sokkelen.

Det er viktig for operatørselskapene, og de som leter og borer etter olje og gass, at vi har forutsigbare og trygge rammer for drift, leting og utbygging. Vi må fortsette å drive leting og utbygging på norsk sokkel, og vi må ruste eksisterende felt for framtiden. Med god involvering og dialog med tillitsvalgte, vil vi få til de beste løsningene for fremtidens arbeidsplasser på sokkelen.

Bransjen er avhengig av at politikerne som styrer landet har en reell forståelse og respekt for hvor viktig det er at aktiviteten på sokkelen opprettholdes, og at vi sikrer produksjon og arbeidsplasser i framtiden. Sammen med politikere kan vi via dialog og samarbeid komme fram til gode løsninger for både de ansatte og bransjen forøvrig.

Det har blitt et mye større fokus fra politisk side på mer miljøvennlige løsninger de siste årene, og dette blir det nok bare mer av i årene som kommer. Vi må være med på denne prosessen, og sørge for at vi kan påvirke og være involvert i løsningene som velges framover. Gjennom et godt samarbeid og dialog kan vi gjøre offshoreindustrien mer miljøvennlig og robust for framtiden.

Industri Energi Ung krever at:

- det fremdeles skal være høy aktivitet på norsk sokkel.
- det skal være en tett dialog med politikere og selskaper for å finne de beste løsningene for næringen.
- staten gjennom lov og eierskap sikre at aktivitet på sokkelen bidrar til å skape arbeid og aktivitet langs kysten og ved verftene. Intensjonen i petroleumsloven må følges opp i mye større grad.
- ved elektrifisering av sokkelen skal hovedsakelig havvind benyttes

4.2.1 Ressurspool

I offshore-industrien har man i mange år hatt såkalte «ressurspooler». Dette har tradisjonelt sett vært selskapenes egne vikarbyrå som de har benyttet for å dekke opp manglende bemanning. Disse selskapene har i stor grad hatt ordnede forhold som er drøftet i lag med tillitsvalgte.

Dessverre ser vi nå at det dukker opp byråer uten tilknytning til selskapene som blant annet benytter seg av flere ledd når de skal leie inn mannskap. Dette gjør at det er vanskelig å få oversikt over hvilke selskaper disse mannskapene kommer fra, hva slags vilkår de egentlig jobber under osv. Dette er med på å ødelegge det som i utgangspunktet er en fin ordning.

Vi opplever at mannskap blir leid inn til jobber helt utenfor vanlige rotasjoner, de jobber aldri på samme sted to ganger og de blir gjerne underbetalt. Dette bidrar til dårligere sikkerhet, mister viktig kompetanse og det blir et mer useriøst arbeidsliv.

Industri Energi Ung krever at:

- vi ikke kan tillate useriøse aktører i bransjen.
- Norske vilkår for arbeid på norsk sokkel.

4.3 Kraftpolitikk

Industrieventyret i Norge startet som følger av at teknologien gjorde det mulig å ta kraften fra fossefallene og bruke den til industrien. Kraftkrevende industri fikk god tilgang på kraft, siden industrien ble bygget nærme vannkraftverkene. Dette ga den kraftkrevende industrien et godt konkurransefortrinn.

I de senere årene har det vært stor variasjon i kraftpriser og nettleie, noe som har ført til stor usikkerhet for den kraftkrevende industrien. Om det ikke ligger stabile rammeavtaler for kraftpris i bunn, mister industrien i Norge hele sitt konkurransefortrinn.

Elektrifisering, ny teknologi og nye industrielle satsinger øker behovet for kraft. Når etterspørselen på kraft stiger, må også produksjonen opp. Eksisterende vannkraftverk bør moderniseres så kapasiteten kan utnyttes til sitt fulle.

Når man ser at behovet for kraft øker i takt med teknologien og utviklingen av samfunnet, er det helt uforståelig at kraften skal sendes ut av landet. Kampen om klimamålene er en global kamp, men det skal ikke være slik at man sender kraft gjennom de såkalte utenlandskablene, mens kraftprisen i Norge skyter i været.

Før det bygges en eneste utenlandskabel til, må vi se resultatene av de allerede eksisterende kablene. Staten har ansvar for å sørge for at det kun er overskuddskraften som selges til utlandet, slik at industrien i Norge har nok kraft i fremtiden, og at prisen ikke resulterer i industridød.

Ved utbygging av vindkraft på land skal kommuner og befolkningen involveres tidlig i planleggingsprosessen. Verneområder, truede arter, friluftslivsområder og reiseliv skal spille en viktig rolle ved planlegging av vindkraftverk, og lokalbefolkningen skal lyttes til. Utbyggerne skal ha ansvar for både opprydding og avfallshåndtering ved nedleggelse av vindkraftverk, dette inkluderer også å tilbakestille naturområdene så langt det lar seg gjøre.

Havvind som kraftproduksjon er en viktig satsning for Norge, og kan benytte seg av mye av teknologien som olje- og gassnæringen og maritim sektor har opparbeidet seg opp gjennom årene. Her skal også utbyggerne stå til ansvar for opprydding og avfallshåndtering ved nedleggelse eller utskiftninger.

Vindkraft i Norge skal på ingen måte være en pengegruve for utenlandske eiere, og vindkraftverk skal heller ikke påtvinges kommuner eller lokalsamfunn som ikke ønsker det. Norsk eierskap for vindkraftverk skal være like naturlig som at staten har eierskap over vannkraften.

Industri Energi Ung krever at:

- regjeringen snarlig må sette i gang med utvidelser og opprustning av vannkraften.
- industrien skal ha stabile lave kraftpriser å forholde seg til.
- norsk eierskap av vindkraft skal være like naturlig som norsk eierskap av vannkraft.
- skatteregime for vindkraft må endres slik at inntekter tilfaller fellesskapet etter modell fra vannkraft regime.
- en grundig evaluering av eksisterende utenlandskabler skal gjennomføres før det bygges nye kabler.
- Norge bør satse på havvind og flytende havvind.
- staten gjennom Statkraft og departementet skal sikre at energipolitikken gir nok og rimelig kraft for både næringslivet og vanlige husstander.

4.4 EØS-avtalen

Industri Energi Ung ønsker at norske myndigheter skal utnytte handlingsrommet i EØS-avtalen. Dessverre ser vi at tidligere regjeringer ikke i stor nok grad ønsker å benytte seg av denne muligheten.

Gjennom flere år har vi sett en tendens til å innføre politikk som både på kort og lang sikt, har hatt negativ effekt for arbeidstakere, for industrien og for Norge.

EØS-avtalen gir oss tilgang på EU sitt indre marked, noe som har vært avgjørende for norsk næringsliv.

Samtidig ser vi at fri flyt av varer, tjenester og arbeidskraft har tidvis skapt utfordringer for oss både som tillitsvalgte, men også som arbeidstakere.

Myndighetene må i større grad se på det helhetlige bildet når de fattet avgjørelser som påvirker det norske arbeidslivet. Vi vil at avgjørelsene fattes fordi det er det beste alternativet, og ikke basert på ideologisk grunnlag.

Norske arbeidere har i årevis vist at vi kan konkurrere på kvalitet og kompetanse. Kappløpet mot bunnen av lønnsstigen er ikke den rette veien å gå.

Norge er verdensledende på kvalitet og effektivitet, og vi er et eksempel til etterfølgelse for resten av verden. Industri Energi Ung anerkjenner at EØS-avtalen skaper debatt hos våre medlemmer, men vi vil gjerne inntil bedre alternativer foreligger forholde oss til den.

Industri Energi Ung krever at:

- Stortinget aktivt må bruke handlingsrommet og veto retten i behandling av saker som påvirker våre nasjonale interesser på en negativ måte. Dette er særlig viktig innenfor energiområdet og i arbeidslivsspørsmål.

4.5 En bærekraftig fremtid

Klimakampen og industriutvikling er ikke rake motsetninger. Industri Energi Ung mener vi som samfunn må kunne kombinere klimamål med videre satsing i industrien, skjønt innen områder der vi har kompetanse og fortrinn. Vi må ha som grunnlag at klimatiltak som igangsettes vil ha en faktisk klimaeffekt globalt.

Industri Energi Ung har tillit til utvikling av industrien, ikke avvikling. Ny teknologi med et klart søkelys på miljøbesparelse forbedres stadig. Klimateknologifondet tilrettelegger for investeringer innen klimateknologi, denne økonomiske støtten er for noen helt avgjørende for å kunne realisere sine prosjekter.

Klimateknologifondet bør kunne tilføres nok ressurser både nå og i fremtiden, slik at mangel på midler ikke skal kvele utviklingen av ny klimateknologi. Overskuddet som dagens industri bidrar med, er grunnleggende for denne utviklingen.

Når vi ser på klimaavtaler Norge har inngått trenger vi håndfaste klimatiltak og ikke store ord og handlinger basert på følelser.

Miljøtiltak i form av en storsatsning på elektrifisering av industrien, overgang til hydrogendrevne transportfartøy, utnyttelse av ammoniakk som drivstoff, samt CO2-fangst- og lagring vil være betydningsfullt for fremtidens industri.

Store deler av distrikt-Norge er i dag avhengig av industrien og vil rammes hardt av uforsvarlig klimapolitikk, som ofte er basert på en sentralisering av distrikt-Norge og nedleggelse av industri. La oss samle landet, ikke utrydde distriktene.

Industri Energi Ung fremmer høyhastighetstog som et utmerket eksempel på et skritt i riktig retning. Undersøkelser viser at Norges befolkning flyr nært dobbelt så mye som en gjennomsnitts Europeer, dette grunnet mangel på andre mer miljøvennlige transportmetoder. Norsk Bane og Deutsche Bahn sine to uavhengige utredninger viser at vi kan kutte opp til 80 prosent av norsk flytrafikk ved å sette i gang bygging av høyhastighetstog. Et flerbrukskonsept vil gjøre det mulig for mange av våre bedrifter å redusere antall trailere på norske veier. Dette er ikke bare bra for miljøet, men også for arbeidsforholdene i transportnæringen og sikkerheten på norske veier. Som et forbund som organiserer industriarbeidere i hele landet og i stor grad ute i distriktene er vi avhengig effektive og klimavennlige transportmetoder.

Kap.5 - Internasjonal solidaritet

Verden er ikke fattig, den er urettferdig. Fordelingen mellom makt, rikdom og ressurser mellom stater, folkegrupper og multinasjonale selskaper er ikke alltid rettferdig. Dette er noe vi sterkt har sett under korona-pandemien. Ifølge FN forsvant 114 millioner jobber i 2020 som følge av pandemien. Fattige og marginaliserte mennesker rammes hardest av pandemien; både direkte og indirekte.

Land som allerede hadde et hardt presset helsesystem før pandemien ble under pandemien presset til bristepunktet. De rike landene har sikret seg mer enn 60 % av koronavaksinene. Verdens helseorganisasjon (WHO) har kalt den økende ulikheten i vaksine fordeling mellom rike og fattige land for et moralsk overgrep. Her må Norge ta ansvar å styrke det internasjonale samarbeidet slik at flere får tilgang til grunnleggende helsetjenester og vaksiner.

Stadig flere opplever at deres opparbeidede rettigheter blir satt under press. Det vi i Norge tenker på som grunnleggende menneskerettigheter kan for enkelte ses på som en fjern drøm. En del av menneskerettighetene er retten til å organisere seg, dette er derimot ikke like selvskeivet for alle. Enkelte nasjonale myndigheter ser på faglige rettigheter som et hinder for økonomisk utvikling og grunnleggende arbeidstakerrettigheter undergraves. I mange land trakasseres tillitsvalgte og organiserte. Dette er ikke noe vi kan tolerere.

Fagbevegelsen har en lang tradisjon om internasjonal solidaritet og det er derfor vår plikt å være en stemme i kampen for en mer rettferdig verden. Vi trenger tiltak for fred, menneskerettigheter, nedrustning av våpen og demokratiutvikling heller enn tomme ord.

5.1 Internasjonalt samarbeid:

I en verden der flere og flere av oss er ansatte i transnasjonale og globale selskaper er internasjonal solidaritet viktigere enn noensinne. Arbeidstakere, penger, kontrakter, varer og tjenester flyttes over landegrensene. Samtidig blir arbeidere fratatt retten til å organisere seg, tillitsvalgte blir trakassert, forfulgt og drept for å stå opp for sine rettigheter. Dette er ikke noe vi kan sitte og se på. Vi må stå sammen med våre kamerater i fagbevegelsen internasjonalt for å få bukt med denne uretten.

Gjennom flere år har Industri Energi Ung jobbet aktivt for å knytte tettere samarbeid med våre nordiske naboland. Dette arbeidet har i all hovedsak vært gjort gjennom organisasjonen Nordic IN (Industriansatte i Norden). Det er viktig at dette gode arbeidet fortsetter slik at vi kan skape en felles politisk plattform som kan gi grobunn for videre samarbeid. Kampen mot minstelønn er et godt eksempel på en viktig kampsak som de nordiske landene står samlet i.

For Industri Energi Ung er det også viktig å kjenne til ulike utfordringer i verden. Uten kunnskap skapes heller ingen makt. Vi vil støtte arbeide og samarbeide med organisasjoner som støtter våre politiske standpunkter. Særlig vil vi vektlegge et samarbeid med fagbevegelsens egen solidaritetsorganisasjon, Norsk Folkehjelp. Norsk Folkehjelp sitt arbeid for å bedre folks levkår og bidra til et demokratisk, rettferdig og trygt samfunn har hjulpet flere millioner mennesker verden over. For at deres arbeid skal bli større og deres stemme skal bli hørt trenger de medlemmer, og derfor oppfordrer vi våre medlemmer til å melde seg inn i Norsk Folkehjelp.

5.2 Atomvåpen:

Fagbevegelsen har dype røtter i fredsbevegelsen, og særlig i anti-atomvåpenbevegelsen som oppstod etter andre verdenskrig. Atomvåpen har grusomme humanitære konsekvenser, og eksistensen deres bidrar til en mer utrygg verden. De siste årene har nedrustningen stanset opp, og flere stormakter har begynt å utvikle nye atomvåpen.

Dette er ikke noe vi kan sitte og se på, og Industri Energi Ung krever derfor at Norge må jobbe systematisk for en atomfri verden. Et avgjørende middel for dette er at Norge slutter seg til FNs atomvåpenforbud som sier at det er forbudt å lagre, produsere og bruke atomvåpen.

5.3 Rettferdige handel og investeringer

Gjennom økt globalisering har verden blitt mer sammenvevd. Flere og flere av oss er ansatte i transnasjonale og globale selskaper. Industrien, bedrifter og vi som enkeltpersoner er stadig mer avhengig av import av varer og tjenester for å få hverdagen til å gå rundt. På denne måten har vi også et ansvar for å etterstrebe at de selskapene vi handler fra eller er ansatt i opererer på en måte som underbygger internasjonale standarder, FNs menneskerettigheter og ILOs konvensjoner.

Industri Energi Ung krever at:

- alle selskaper, uavhengig av størrelse, må følge internasjonale retningslinjer og FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter, utføre aktsomhetsanalyser og ta ansvar når de bryter menneskerettighetene.
- selskaper skal offentliggjøre produksjonssteder slik at man kan undersøke informasjon som kommer frem i aktsomhetsvurderingene.
- internasjonale selskap betaler det de skal i skatt, og at skatten betales der den økonomiske aktiviteten foregår

5.3.1 Oljefondet

Oljefondet har blitt opparbeidet gjennom flere tiår med avkastninger fra norsk sokkel. På denne måten har det blitt vår og fremtidige generasjoners formue. Oljefondets størrelse gir Norge internasjonal makt, men med makten følger også ansvar. Midlene i oljefondet må investeres på en måte som sikrer avkastning uten at dette går på bekostning av etiske standarder.

Industri Energi Ung krever at:

- oljefondet bruker eierskapet aktivt til å kreve at selskapene Oljefondet investerer i, gjør aktsomhetsvurderinger i henhold til FNs veiledende prinsipper for menneskerettigheter og næringsliv.
- oljefondet ikke investerer i selskaper som motarbeider ILOs kjernekonvensjoner.
- oljefondet og statlig eide selskap ikke investerer i bedrifter som bidrar til ødeleggelse av regnskog eller annen truet natur.
- oljefondets investeringer ikke bidrar til okkupasjon eller andre brudd på folkeretten.

5.3.2 Egen virksomhet

Som et forbund som setter solidaritet høy plikter Industri Energi til at dette gjenspeiles når anskaffelser foretas. Industri Energi Ung skal jobbe for at forbundet i perioden skal utarbeidet en etisk standard for anskaffelser. Den etiske standarden skal legge til grunn faglig rettigheter og miljøkrav, samt andre krav som er i samsvar med bestemmelser i internasjonale standarder, konvensjoner og instrumenter, som menneskerettighetene og ILOs konvensjoner.

5.4 Latin-Amerika

Latin Amerika er en region bestående av en rekke tidligere kolonistater som ble opprettet med makt av europeiske nasjoner for flere hundre år siden. Regionen har gjennom historien opplevd folkemord, kulturell undertrykkelse og systematisk tapping av naturressurser.

I dag er de fleste nasjonene blitt selvstendige, men det er stadig en region preget av stor ulikhet og sterk politisk spenning. Flere norske industriselskap har i dag virksomhet i regionen. Dette er en av grunnene til at Industri Energi i en årrekke har samarbeidet med lokale bonde-, og arbeidstakerorganisasjoner for å jobbe for demokrati og utvikling av landene. Det finnes også norske interesseorganisasjoner som jobber for dette med Latin-Amerika Gruppene som en av de vi jobber tettest med.

Ungdomsutvalget til Industri Energi har lang tradisjon med å sende deltakere på LAG sine solidaritetsbrigader. Brigadene er et utvekslingsprosjekt hvor man sender en gruppe mennesker til et land eller område i Latin-Amerika for å lære mer om hvordan deres samfunn er bygget opp. Man samarbeider tett med ulike folkegrupper, organisasjoner og bedrifter for å utveksle kunnskap om organisasjonsbygging, språk, kultur og solidaritetsarbeid. LAG organiserer også en brigade bestående av representanter fra Latin-Amerika som besøker Norge på lik linje som den norske brigaden.

Industri Energi Ung krever at regjeringen:

- viderefører sitt lange freds- og demokrati engasjement og styrker det langsiktige utviklingsarbeidet i Latin-Amerika.

5.5 Kurdistan

Kurderne er en av verdens største folkegrupper uten egen nasjonalstat, og områdene der kurderne utgjør en stor del av befolkningen omfatter deler av Irak, Syria, Iran og Tyrkia. Et stort antall kurdere ønsker at området skal erklæres som en egen stat; Kurdistan. I alle disse landene har kurdere blitt møtt med undertrykkelse og mangel på menneskerettigheter. Dette er ikke noe Norge kan sitte å se på.

Industri Energi Ung krever at regjeringen:

- fører en utenrikspolitikk for å støtte kurdernes engasjement for frihet, selvstyre og menneskerettigheter i alle deler av Kurdistan.

5.6 Palestina

Det siste året har vært dramatisk, også i Palestina. Israel strammer grepet om okkupasjonen, og den systematiske neglisjeringen av internasjonal lov fortsetter både på Vestbredden og i Gaza, helt uten ansvarliggjøring av okkupasjonsmakten. På papiret har palestinerne et selvstyre, men i praksis er det den israelske staten som har full kontroll over alle innbyggerne i hele området mellom Middelhavet og Jordandalen. Israel kontrollerer to folk på samme område, men med grunnleggende ulike lovverk og rettigheter. Samtidig godkjenner israelske styresmakter stadig flere ulovlige bosettinger på okkupert jord, mens den palestinske befolkningen lever i en konstant frykt for å miste sitt land, sin frihet og sitt levebrød.

Industri Energi Ung krever at regjeringen:

- fraråder økonomisk støtte og handel med selskaper som bidrar til eller tjener på okkupasjonen av Palestina. Norsk handel skal ikke bidra til brudd på folkeretten og menneskerettighetene.
- forsterker diplomati og øker det politiske og økonomiske presset på Israel slik at Israels okkupasjon av Palestinske områder opphører. Brudd på folkeretten og menneskerettighetene må følges opp med handling og endret politikk, ikke tomme ord.

5.7 Vest-Sahara

Marokko fortsetter okkupasjonen og plyndringen av naturressurser i Vest-Sahara. Eksport av fosfat og fiskeprodukter fra territoriet er den viktigste kilden til finansiering av okkupasjonen. Ledende forkjempere for selvbestemmelse er idømt livstidsdommer i marokkanske fengsler. Industri Energi anerkjenner arbeidet Støttekomiteen for Vest-Sahara utfører for et fritt Vest-Sahara.

Industri Energi Ung krever at regjeringen:

- er en pådriver for saharawienes legitime rett til selvbestemmelse og uavhengighet.